צג א טוש"ע או"ח סי' קנה :סעיף א

תורה אור השלם

עמיאל הַשָּׁשִׁי יִשְּׁשׁכָר .. בּרְ בַּגְּ עַנְיִּ הַשְּׁמִינִי בִּי הַשְּׁבִיעִי פְּעֻלְתִי הַשְּׁמִינִי בִּי בַרָכוֹ אֱלֹהִים:

2. כָּל אַלֶּה מִבְּנֵי עֹבֵד אֱדֹם הַנֶּיה וּבְנֵיהֶם וַאֲחֵיהֶם אִישׁ חַיִּל בַּכֹּח לַעַבֹּדָה שָׁשִּׁים

וּשְׁנֵים לְעבֶר אֲדם: דברי הימים א כו ח זברי הימים א כו ח 3. יַעַבְךְ יִיְ בְּיוֹם צְרָה יְשַׂנֶּבְךְ שַׁם אֱלֹהֵי יַעַקְב: תהלים כ ב 4. ויקח יתרו חתן משה עלה יוֹבְאָר יְּהָא יוֹבֶן בּיֶּשֶׁ לְּבָּבְ וְכַל זִקְנֵי יִשְׁרָאַל לֶאֶכָל לֶחֶם עם חֹתֵן משֶׁה לִּפְנֵי שמות יח יב ... 5. וילר משה וישב אל יתר ְ הְּשֶׁר לוֹ אַלְבֶּה עְּ וְאָשׁוּבָה אָל אַחִי אָשֶׁ בְּמִצְרַיִם וְאָרְאָה הַעוֹדֶם חַיִּיו וִיאמֶר יִתְרוֹ לְמִשְׁה לִוְ לְשְׁלוֹם: """ חתנו ויאמר לו אַלְבָה נָא ויאמר לו המלך לך. ויאמר לו המלך לך 6. וַיּלְבֶּי, יוּ יַיֶּי, יוּ בְּשָׁלוֹם וַיָּקֶם וַיַּלֶּף חֶבְרוֹנָה: שמואל ב טו ט

בָּשַׁלוֹם תַּקָבֵר בִּשִּיבָה טוֹבַה:

8. יַלְבוּ מֵחַיִּל אֶל חָיִל יַרָאֶה אָל אֱלֹהִים בְּצִיוֹן:

תהלים פד ח 9. וְכָל בָּנִיְף לְמוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיָף: ישעיהו נד יג 10. שָׁלוֹם רָב לְאֹרֻבֵי תוֹרְתָּךְ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל:

יְאֵין לָבוּו בִּוְבְשׁוּל: תהלים קיט קסה 11. יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילַךְ שַׁלְוָה בָּאַרְמְנוֹתַיִּךְ: 12. למען אַחַי וְרֵעֵי אֲדַבְּרָה נָג אָלוֹם בָּרְ: תהלים קכב ח 13. לְמַעַן בַּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַבְקִשָּׁה טוֹב לָךְ:

ייָ עוֹ לְעַמוֹ יִתֵּן יְיְ יְבָרֵךְ.... 14. יְיָ עוֹ לְעַמוֹ יִתֵּן יְיְ יְבָרֵךְ את עמו בשלום: חהליח רוז יא

רבינו ניסים

תלמידי חכמים אין להם דבני מערבא במסכת שביעיו בפרק רביעי זו היגיעה . היא (משבחיז) ושמשבחיז בר אשי עתידין חברין להתיגע מבתי כנסיות לבתי מדרשות מאי טעמא דכתיב (תהלים פד)

ילכו מחיל אל חיל: סליקא לה להא מסכתא

רבינו חננאל (המשך)

שנין, אשתכח דמלך בר י״ח חכמים שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה, שנ׳ ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחת ורי לחוי האלהית ארלו שתלמיד חכמים שרוי בתוכה שותלו הנה מזיו השכינה. כאילו נהנה מזיו השכינה. אמר ר' לוי הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום [שהרי מצינו יתרו חותן [משה שאמר לך! לש]לום הלך והצליח, אבל דוד [שאמר] לאבשלום לך יוי (סאמון אבטיום אן בשלום הלך ונתלה. הנפטר מן המת לא יאמר לו לך ל[שלום אלא] לך בשלום, שני ואתה תבוא אל אבותיך בשלום. כל היוצא מן הכנסת ו[נכנס כל החצא מן הכנסת וןנכנס לבית] המדרש [ועוסק] בתורה עליו הכ[תוב אומר ילכו מחיל אל] חיל וג'. ירושלמי: תני [בשם רבי מאיר] אין אחד [מישראל] שאינו עושה מאה מצות בכל יום. קורא קרית שמע שחרית וערבית ומברך לפניהם ולאחריהם, בכל פעם ששותה מברך, עושה מצוה מברך, וכן היה אומר אין אחד מישראל שאין מצות מקיפות אותו, תפילין בראשו ובזרועו, אך י״י סביב ליראיו ויחלצם. שנאמר פעלתי השמיני. בני עובד אדום קא חשיב בדברי הימים וקא חשיב תמניא והיא חשיעית כל אחת ילדה ששה הם חמשים וארבע הוסיף עליהם שמונה בנים הראשונים הרי ששים ושנים לעובד אדום: **הדוחק את השעה**. כגון אבשלום שבקש למלוך בחזקה: **אלטריכא** להו שעמא. להיות אחד מהם ראש ישיבה: אלטריכא להו גרסי׳. הולרכו להם חכמים: סיני. היו קורין לרב יוסף שהיה בקי בברייתות הרבה: עוקר הרים. לרבה בר נחמני שהיה מחודד יותר בפלפול: למרי חטיא. למי שקבץ תבואה למכור כלומר למי שקבץ שמועות:

שנאמר יפעלתי השמיני 🕫 וכתיב כי ברכו אלהים יכל אלה [מבני] (ל) עובד אדום המה ובניהם ואחיהם (אנשי) [איש] חיל בכח לעברה ששים ושנים לעובד אדום אמר ר' אבין הלוי • סכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכל הנדחה מפני השעה שעה נדחת מפניו מדרבה ורב יוסף סדרב יוסף סיני ורבה עוקר הרים אצטריכא להו שעתא ישלחו להתם סיני ועוקר הרים איזה מהם קודם שלחו להו סיני קודם ישהכל צריכין למרי חטיא אף על פי כן לא קבל עליו ר' יוסף דאמרי ליה כלדאי מלכת תרתין שנין מלך רבה עשרין ותרתין שנין מלך רב יוסף תרתין שנין ופלגא כל הגך שני דמלך רבה אפילו אומנא לביתיה לא קרא: ואמר רבי אבין הלוו מאי דכתיב יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב אלהי יעקב ולא אלהי אברהם יצחק מכאן לבעל הקורה שיכנם בעביה של קורה: ואָמר רבי אבין הלוי •כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה שנאמר יויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי לפני אלהים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה: סואמר רבי אבין הלוי יהנפטר מחברן אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמר לו למשה ילך לשלום עלה והצליח דוד שאמר לו לאבשלום ילך בשלום הלך ונתלה: ואמר רבי אבין הלוי " הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמר יואתה תבא אל אבותיך בשלום: אמר רבי לוי בר חייא אהיוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק

בתורה ®זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר ®ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון. אמר רבי חייא בר אשי אמר רב יותלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון: יאמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר יוכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך יישלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול ייהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך יילמען אחי ורעי אדברה נא שלום בך יילמען בית ואין למו מכשול ייהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

ה' אלהינו אבקשה טוב לך ייה' עוו לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

הדרן עלך הרואה וסליקא לה מסכת ברכות

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

^{ל)} הַדִּרָן עֲלֶךְ מַפֶּבֶת בִּרָבוֹת וִהַדִּרָךְ עֵלֶן. דַּעִתָּן עֲלֶךְ מַפֶּבֶת בִּרָבוֹת וִדַעִתָּךְ עֲלֶן. לֹא נִתְנִשֵׁי מִינֶךְ מַפֶּבֶת בִּרָבוֹת וִלֹא תִתְנִשֵׁי :מִינָן לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בִּעָלְמָא דּאָתֵי

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְפָנֶיךּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֶאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךּ אָמְנוּתֵנוּ בְּעוֹלְם הַזֶּה וּתִהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלְם הַבָּא. 0 הַנִּינָא בַּר פָּפָא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחָמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָפָּא מָרִי בַּר פָּפָא רַפָּרָם בַּר פָּפָא רָמִי בַּר פָּפָא בָרָישׁ בַּר פָּפָא אַדָּא בַר פַפַא דַרוּ בַר פַפַא:

הַעַרב נָא יִי אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתָךְ בִּפִּינוּ וּבְפִיפִיוֹת עַמִּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כְּלְנוּ אֲנַחִנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּלְנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךּ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךּ: מֵאוֹיְבָי הְחַבְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךּ כִּי לְעוֹלְם הִיא לִי: יִהִי לְבִּי תָמִים בְּחַקֵּיף לְמַעֵׁן לא אַבוֹש: לְעוֹלָם לֹא אֶשִׁבַּח פִּקּוּדֵיךּ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּך אַתָּה יִיָ לַמִּדֵנִי חְקֶיךְ: אָמֵן אָמֵן סֶלָה וְעֶד:

מוֹדִים אֲנַחָנוּ לְפָנֶיךְ יִי אֱלֹהֵינוּ וֶאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמִתָּ חֶלְקֵנוּ מִיוֹשָׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וִלֹא שַׂמִתָּ חֶלְקַנוּ מִיּוֹשָׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשִּׁבִּימִים וְהֵם מַשִּׁבִּימִים. אָנוּ מַשִּׁבִּימִים לְדָבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשִּׁבִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמִקַבְּלִים שָׂכָר וִהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מִקָבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלְם הַבָּא וְהֵם רָצִים לְבָאַר שָׁחַת. שַׁנָאָמַר וָאָתָה אֱלֹהִים תּוֹרִידֶם לְבָאֵר שֶׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמַרְמַה לֹא יֶחֲצוּ יָמֵיהָם וָאַנִי אָבְטַח בַּהְּ:

יָהִי רָצוֹן מִלְפָנֶיךְ יִיָ אֱלֹהַי בִּשֵׁם שֶׁעֲזַרַתַּנִי לְסַיֵּם מַפֶּבֶת בִּרָכוֹת בֵּן תַעַזְרַנִי לְהַתְחִיל מַפֶּבְתוֹת וּסְפָּרִים אֲחֵרִים וּלְסַיִּמְם לִלְמִד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַצֲשׁוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תוֹרֶתֶךּ בְּאַהֲבָה. וּוְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי ָחְבָמִים יַצְמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹא תַמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלֶּכְךְ תַּנְחֶה אוֹתֶך בְשָׁבְבָּךְ תִּשְׁמֹר עָלֶיךְ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִּׁיחֶךְ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךְ וְיוֹסִיפוּ לְךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָה בִּשְׂמֹאלְה עֹשֶׁר וְבָבוֹד: יִיָּ עוֹז לְעַמּוֹ יִהֵן יִיָּ יִבְרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשְּׁלוֹם:

יָתָגַדַל וְיָתַקָדַשׁ שָׁמָה רָבָּא. בְּעַלְמַא דָהוּא עַתִיד לְאָתַחָדָתָא, וּלְאַחַיָא מַתַיָּא, וּלְאַסָּקא דִירוּשְׁלֵם, וּלְשַׁבְלֵל הֵיכָלֵיה בְּגַוָה, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוּבְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתָבָא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְבִיה, וְיַמְלִיךְ קוּדְשָׁא בָּרִיךְ הוּא בָּמַלְכוּתִיה וִיקָרִיה, (וַיַצְמַח פָּרְקָנָה וִיקָרָב מִשְׁיחָה). בְּחַיֵּיכוֹן וּבִיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכַל בֶּית יְשְׂרָאֵל בְּעַגַלְא וּבְזמֵן קָרִיב, וִאִמָרוּ אָמֵן. יָהֵא שִׁמָה רַבָּא מִבְּרָךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וִיִשְׁתַבַּח וִיִתְפָּאֵר וִיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא ָוְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵה דְקָדְשָׁא בְּרִיךְּ הוּא. לְעַלֶּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻשְׁבְּחָתָא וְנָחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעַלְמָא, וְאָמָרוּ אָמָן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מָאן דְּעָסִקִין בָּאוֹרַיִּתָא, דִי באַתרָא (קַדִּישָׁא) הָבִין וִדִי בִכָּל אֲתַר וַאֲתַר, יִבָּא לְהוֹן וּלְכוֹן שִׁלְמָא רַבָּא חִנָּא וְחַסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיבֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי ופרקנא מן קדם אבודון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: ידא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל, וָאָמָרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמִרוֹמָיו הוּא בִּרַחֲמָיו יַגַשֶּׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשִּׂרָאַל וְאִמְרוּ אָמֵן:

דאמרי ליה כלדאי. לרב יוסף: מלכת מרמין שנין. אמר אם אמלוד מחלה אמות לסוף שנתים ונדחה מפני השעה ולא אבה למלוך והשעה עמדה לו שלא הפסיד שנותיו בכך: אומנא לביתיה לא קרא. לא נהג כל אותן השנים שום לד שררה וכשהיה לריך להקיז דם היה הולך לבית הרופא ולא היה שולח לבא אליו: שיאחו בעובי הקורה. אם בא לטלטלה ממקום למקום לתתה בבנין. כלומר יעקב שכל הבנים שלו וטרח בגידולם יבקש עליהם רחמים: הנפטר מן המת. כשהיו מוליכים ארונות ממקום למהום להבורה היו מלוים אותו מעיר לעיר וחוזרים אלו ואחרים מלוים אותו משם והלאה והחוזרים קרי נפטרים נוטלין רשות להפטר ממנו: חין להם מנוחה. מישיבה לישיבה וממדרש למדרש:

הדרן עלך הרואה

וסליקא לה מסכת ברכות

וערובין יג:ן, ב) עירובין ל., ג) ומ״ק יב.ז הוריות יד., ד) וב״ב נמיקיב] אוריותית, ז') [כיפ. קמה:], א' [מ"ק כט. ע"ש], ז') מג"א סי ק"י סק"ט ז') [רמצ"ס פ"ד מהלי אצל ה"ד], א') [מ"ק כט. ע"ש], א') שס, י) יבמות קכב: נזיר סו: תמיד לב: י נכחות קפכ, מיד סף ותחיד נכב כריתרי כח: ל) פי הגון על זה מתנא בסי החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכיות ח"א פ"ג], ל) [בסיומא זכיות ח"א פ"ג], ל) [בסיומא זכות חשובת הרמ"א ז"ל וכן בסי יש"ש בב"ק כתוב רמזים על הוכרת שמות הללון, מ) [נראה שתיבת ע"א הוא ט"ס],

הגהות הב"ח

(מ) גמ' שנאמר פעולתי השמיני (ח) גם שנחתר פעודתי השתיני כי ברכו אלהים וכתיב כל אלה מבני עובד אדום המה ובניהם:

גליון הש"ם

גמ' כל הדוחק את השעה. מנ"א לסי קנו ע"אמ): שם כל הנחנה מסעודה מנ"א סוף סי' קנו ולס"י מקס"ח סק"ה:

מוסף רש"י

כל הדוחק את השעה. ממיגע להעשיר ולהתגדל ורואה שאינו וצליח, ואף על פי כן חחר והולך למרחקים ומכנים עלמו לגבוהות וורוריו יני) וכל הנדחה מפני מללחת (שם). סיבי. שהיה בקי . **כמשניות וככרייתות** וערוביו ל מתטלות דכני ינחש (שובן כ) מי ששנה משנה וברייתא קדורין לו כנתינתן מהר סיני (הוריות יד.) קדורות מפיו כנתינתן יד.) סדורות מפיו נעניינן מהר סיני ששמען מרכו אכל לא היה מפולפל כרכה (רש"י הריף דחרים נמ ההה תפונפל כנפה (ושדיה). עוקר הרים. המריף ומפולפל במורה הע"פ שאין משנה ובריימא סדורין לו כל כך (הוריות שם). שהכל צריכין . למרי חטיא. כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא. שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כנחינתן מהר סיני, דמשנה וברייתא מהר סיני, דמשנה וברייתא מהר סיני, דמשנה וברייתא אבוהון דהלכתא (שם). כלדאי. נכוכנים (כת"י). מלך רבה עשריז ותרתי שניז. ומת ויסב רב יוסף בילש פורן. ומת ויסב רב יוסף בילש (פתובה מב). אפילו אומנא לביתיה לא קרא. שלא רצה לנהוג שררה בעצמו כל אומן השנים שמלך רבה אפילו בהאי שררומא, שלא רצה להביא שום אומן לתוך ביתו. אלא כשהיה רוצה לה בינו, מכנו בשטים רוכם כסקרו דם היה האומן על לביתיה דרבה ושם היה מקח, ואית דגרסי שלא רצה לנהוג שררות בעצמו כל רכה ננהוג שררות בענמו כנ אותן שנים שמלך רבה, כלומר שלה היה לו פלאי להקח עלותו אלה היה עוסק כל שעה כמורה לפני רבה (הוריות יד.). בעביה של קורה. אם בא לטלטלה ממקום למקום או למחה בבנין ממקום ממקום מו ממחה בכפן שיהא נושא רוב משוי הקורה, שיהא נושא רוב משוי הקורה, הקורה, שסבל עול גידול בנים מרבה בתפילות ואמטול הכי מרבה בתפילות ואמטול הכי במתי שגבך שם אלהי יעקב. בוכות עקב שעליו הדבר מלוי לוכוח יעקב שנגיו הדבר מניי לוכוח את ישראל (דש"י בע"י). ילכו מחיל אל חיל. שילכו מצית המדרש לבית הכנסת ומצית הכנסת לצית המדרש, אחר יראה אל אלהים בציון אחר יראה אל אלהים בציון מו"ק כט.) ענין אחר ילכו מחיל אל חיל, דמשמע משום דילכו מבית הכנסת, אל חיל דבית המדעש, לפיכך זוכין שיראה אל אלהים בליון (רש"י בע"י). הדרן עלך מסכת ברכות

רבינו חננאל

ועוד אמר ר' אבון . כל הדוחק את השעה שעה מפניו, מדרבה ורב יוסף. רב יוסף סיני, פירוש [בידו] גמר התלמוד כהלכה למשה מסיני, ר[בה עו]קר הרים, אי זה מז